

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİNDE ADANA VALİLİĞİ TARAFINDAN TAHTACI YÖRÜKLER HAKKINDA HAZIRLANAN BİR RAPOR*

Gıyasettin AYTAŞ**

Özet

1918 yılında Adana sınırları içerisinde yaşayan Tahtacılar hakkında hazırlanan raporda, bölge insanının yaşadığı coğrafyanın özellikleri ve bu özelliklere bağlı olarak bitki örtüsü ve iklim şartları ele alınır. Özellikle coğrafi özelliklerin bütün ayrıntıları ile verilmesiyle, Tahtacıların hangi şartlara tabi olarak yaşadıkları hakkında önemli bir veriye sahip olunur. Bu coğrafi şartların sahip olduğu iklim özelliklerine de dikkat çekilerek bu iklimin bitki örtüsü ile birlikte, insanların ihtiyaçlarına ne gibi katkı sunduğu da anlaşılmış olur. İklimin insanların yaşamıyla doğrudan ilgisi olmakla birlikte, sağlık şartları açısından da son derece etkili olduğu görülür. Belli hastalıkların ortaya çıkması veya hastalıklardan korunmanın iklim ve bitki örtüsü ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Tahtacıların yerleşim alanları ile birlikte nüfus dağılımları ve buldukları yerleşim merkezlerinin dağılımı verilerek bu dağılım içerisinde kendi aralarındaki gruplaşmaları da ele alınır. Çaylaklar ve Üsküdarlılar olmak üzere iki gruba ayrılan Tahtacıların az da olsa aralarında inanç uygulamalarında farklılıklar görülmektedir. Dikkat çeken en önemli hususlardan biri de Tahtacıların kimi araştırmacıların ifade ettiği gibi farklı bir ırktan olmayıp özbeöz Türk oldukları ve Horasan bölgesinden gelmeleridir. Tahtacıların inançlarının temelini cemler oluşturmakta ve bu cemleri de dedeler yürütmektedir. Hemen tamamına yakını Hacı Bektaş Veli ve Balım Sultan'a bağlı olup İmam Cafer Buyruğu'na tabidirler. Geçimlerini ağaççılıkla sağlayan Tahtacıların adının da bu uğraş alanlarından aldığı ifade edilir. Türkiye'nin birçok bölgesine dağılan Tahtacıların günümüzde eski uğraş alanlarından uzaklaştıkları, birçok farklı meslekle hayatlarını kazandıkları görülür.

Anahtar Kelimeler: Tahtacılar, Osmanlı arşiv belgeleri, Çaylaklar, Üsküdarlılar, Melemenci, Yanyatır

A REPORT ABOUT THE TAHTACIS PREPARED BY ADANA GOVERNORSHIP IN UNION AND PROGRESS ERA

Abstract

In the report written about *the Tahtacıs* who lived in Adana in 1918, the geographical features of the people in that region and flora and climate which result from these features are concerned. We have important data about the circumstances where *the Tahtacıs* lived by

* Raporun temini ve okunmasında Devlet Arşivleri Tanıtım Hizmetlerinden Cevat Ekici ve çalışma arkadaşlarının önemli katkıları olduğunu burada belirtmeliyim.

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Ankara/Türkiye, giyayas@gazi.edu.tr

giving a lot of information especially about the geographical features. By pointing out the climatic features that geography has, how this climate together with its flora met the humans' needs is understood. It is seen that climate is directly related to human life and is highly effective in terms of health conditions. There is a direct relationship between the spring of some illnesses or the avoidance of illnesses and climate and flora. The habitat of the Tahtacı, their distribution of population and habitats are given and the groupings among them are handled. *The Tahtacı*, who were grouped as the *noob* ones and the ones from *Uskudar*, had differences in their belief applications even if these differences are small. One of the striking aspects is that they, as some researchers highlight, are not from another race but are Turkish in essence and came from Horasan. *Cem houses* constitute the basis of the *Tahtacı* and *Grandfathers* run these houses. Almost all of them follow *Hacı Bektash Veli* and *Balım Sultan* and are included in *Imam Cafer Buyruks*. It is known that *the Tahtacı* made their living from forestry and they got their name from this field of occupation. It is seen that they have expanded to many regions of Turkey, moved away from their old occupations today and make their living from many different jobs.

Keywords: The Tahtacı, the Ottoman archive documents, the Noobs, the Ones from Uskudar, Melemenci, Yanyatr

Giriş

Tahtacılarla ilgili birçok bilimsel araştırma yapılmış, inanç, kültür ve kökenleri hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bütün araştırmacılar, Tahtacıların Alevi oldukları konusunda hemfikir olmakla birlikte, kökenleri ile ilgili görüş ayrılığı içine düşmüşlerdir.

Tahtacılar, kesin olarak Oğuz boyları içerisinde Ağaçerleri olarak bilinmektedir. Timur'un Türkistan ve Horasan bölgesini egemenliğine alması üzerine diğer Türk boyları gibi Tahtacı Türkmenleri de göç ederek Anadolu'ya gelirler. Moğolların Anadolu'yu işgali üzerine de Suriye ve Irak'a göç etmek zorunda kalırlar. 13. yüzyılın başlarında tekrar Anadolu'ya gelen Tahtacılar, çok geniş bir coğrafyaya yayılmakla birlikte, daha çok Balıkesir Kazdağları civarında yaşamaktadırlar. Fatih'in İstanbul'u almasında yaptırdığı gemilerin bu bölgeden getirtilen ağaçlarla *Ağaçerleri* tarafından yapıldığı bilinmektedir.

Osmanlı Arşivlerinde Dâhiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye İkinci Şube 67/54 (DH. EUM, 2. Şb,67/54) numarada kayıtlı bulunan ve Adana Valiliği tarafından hazırlatılan bir raporda, Tahtacılarla ilgili ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Rapor, Dâhiliye Nezaretinin 8 Haziran 1334 (1918) tarihli talebi üzerine hazırlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Adana Valisi bu taleple ilgili şu cevabı yazar:

“Adana Vilayeti
Mektubî Kalemî
Umûmî:
Hususi: 895
Bismillah:
Dâhiliye Nezaret-i Celilesine
Devletlü Efendim Hazretleri

8 Haziran sene 334 tarih şifre telgrafname-i nezaretpenahilerine arıza-i cevabıdır. Tahtacı Yörükler hakkında talep buyurulan raporun tanzimine memur edilen İkinci Sultanı Mektebi Müdür-i Sanisi Niyazi Bey ahval ve adetlerini, buldukları mahalleri, keş ü güzâr ederek tanzim ettiği 96 sahifeyi havi raporlar bunların tarz-ı telebbüsü ve suret-i iştikal ve sairelerine dair mümaileyh tarafından alınan fotoğraflar aynen ve leffe-i takdim kılınmıştır. Ol babda emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fi 20 Haziran Sene 334”
Adana Valisi (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

Adana Valisinin imzası ile Dâhiliye Nezareti'ne gönderilen Rapor, oldukça kapsamlı ve zengin bir içeriğe sahiptir. Bu raporda ele alınan hususlar, çok kapsamlı olup ele alınan detayların tamamı bir makalenin kapsamını aşacağı için, sadece hazırlanma gerekçesi olan Tahtacı Türkmenlerini doğrudan ilgilendiren bölümlere yer verilmiştir.¹

RAPOR

Adana bölgesinde yaşayan Tahtacı Türkmenleri hakkında hazırlanan bu rapor, ana hatlarıyla şu başlıklar altında toplanmaktadır: Bölgenin coğrafi özellikleri, Tahtacı köyleri, coğrafi yaşayış, Adana ilindeki nüfusları, çeşitli grupları, Türkiye'deki dağılımları, inançları ve ibadethaneleri. Bu başlıkları ve başlıklar altında ele alınan değerlendirmeleri şöyle özetlemek mümkündür:

1. Bölgenin Coğrafi Durumu:

Rapor, bilimsel araştırma ve inceleme yöntemleri esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda olmak üzere, öncelikle Tahtacıların yaşadıkları coğrafi bölge hakkında geniş bir bilgi verilir. Bu bilgide şunlar kaydedilmektedir:

“Adana Vilayeti'nin haritasına bir nazar-ı umûmî (genel bakış) atfedilecek olursa görülür ki, bu vilayet, Bahr-i Sefid (Akdeniz) ile Toros arasına sıkışmış engin bir ova (Çukurova) ile sahil-i baherden (deniz sahilinden) itibaren kademe kademe yükselen yayla ve dağlık aksâmdan (kıyımlardan) müteşekkildir (meydana gelmiştir).” Tahtacılar “... işte Anadolu'nun kısm-ı garbîsinde ve cenûbîsinde az çok aşiret

hayatını muhafaza eden Türkmenlerle Tahtacılar, Çepniler hep bu silsile eteklerinde, zirvelerinde konarlar göçerler. Adana Vilayeti Tahtacıları da bu cebel kısmın müteferrik bazı vadilerinde kışlar ve yüksek yaylalarında ve ormanlarında yaylarlar.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

Bu bölümde verilen bilgiye göre, Tahtacı ve Çepnilerin bu bölgede konargöçer olarak yaşadıkları, Tahtacıların daha çok bu dağlık bölgenin vadilerinde kışladıkları ve yazları da yüksek yaylalarda ve ormanlarda yaşadıkları anlaşılmaktadır.

2. Tahtacı Köyleri

Tahtacıların çok geniş bir coğrafyada yaşadıkları ve bu bölgedeki dağılımları ve yerleşimleri incelendiğinde daha iyi anlaşılmaktadır. Başta Mersin merkezi olmak üzere, Tarsus, Karaisalı ve İslahiye bölgesinde yaşayan Tahtacı ve Çepnilerin yerleşim yerlerinin yanında, kullandıkları yaylalar hakkında da bilgi verilmektedir.

Mersin bölgesinde bulunan Tahtacı köyleri:

Mersin merkez:

1. Karahızırlı-Hazırlı: Alata suyunun şarkında, yaylası Sorkun civarı.
2. Sandal: Gelendire çayı vadisinde, yaylaları aynı çayın yukarı aksamıdır.
3. Kuzucubelen: Yaylaları Fındıkpınarında Beşgöz mevkiidir.
4. Döndüören: Yaylaları Karaçoban'dır.

Tarsus kazası:

1. Talanderesi: Yaylaları Ayvagediği'dir.
2. Belekışlek
3. Kırgediği: Yaylaları Tanzıt'tır.

Karaisalı

1. Kadelli
2. Çamalanı: Her ikisinin yaylaları Elmalı, Haçın Dağı ve Tekir'dir.
3. Hacıkırı
4. Karaçay: Yayla Kızıldağ'dır
5. Pamukalanı: Yaylası Kale köyünün garbında Kordak mevkiidir. Kışlaklarına iki üç saat mesafede bulunmaktadır.
6. Cengiz: Yaylası Koçak boğazıdır.

Ayas (Yumurtalık)

1. Tur Hasan Dede

İslahiye

1. Kabaklar
2. İdilli

Bunlara ek olarak şu yerleşim yerleri de belirtilir:

Sırkıntı nahiyesi dâhilinde Tepecikören karyesi 10 hane

Teke'nin Mansurlu nahiyesinde 15 hane

Bu liste verildikten sonra şu değerlendirme yapılmaktadır.

Adana Vilayeti'nin en ziyade cihet-i şimâliyesini (kuzey bölgesini) teşkil eden ve ovayı çerçeveleyen Toros avarız (girinti çıkıntılar) itibarıyla şimâl-i garbîden (kuzeybatıdan) cenûb-ı şarkîye (güneydoğuya) doğru muhtelif bölmelere ayrılır. Ve bu bölmeler arasında bazen 1000 metreye kadar yükselen sırt tepeler bulunur. Yekdiğerrine müvâzi olan bu vadilerin yekdiğeriyle münasebeti pek de sehl (toprağı yumuşak ve düz) değildir. Çünkü aralarındaki yollar ekseriya yüksek gediklerden geçer.

İşte Tahtacı köylerinin bulunduğu aksâm, bu vâdilerin şimal ciheti şimal rüzgârından mahfûz daha yüksek tepelerle ve denize müteveccih olan cenub cephesi ise açıkça olan menâtıkındadır.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

3. Bölgenin İklimi ve Bitki Örtüsü

Rapor hazırlayıcısı, bölgede yaşayanların yerleşim alanlarının yanında, bu bölgenin iklim ve bitki örtüsü hakkında da detaylı bir değerlendirme yapmıştır. İklimle ilgili yapılan değerlendirmede şu bilgilere yer verilmektedir:

Tahtacı köylerinin bulunduğu bölgede kışları ılıman, yazları ise sıcak geçmektedir. Yağmur düzenli olmayıp genellikle kış ve ilkbahar mevsimlerinde yağış görülmektedir. Bitki örtüsü olarak bu bölgede genellikle yabancı zeytin ağacı, tütün, pamuk ve susam yetişmekle birlikte, bölgede daha çok çam ve sedir ağacının her türlüünün yetiştiği ifade edilmektedir.

“Hülasa: Mersin ve Adana livalarının birçok ormanları ehemmiyetini gaib etmiş olup Tahtacılar da en ziyade Evcili, Sorkun, kısmen Canderesi, Elmalı, Sünder, Senemik, Hacın dağı, Belededik, Burgaz, Koçakboğazı, ormanlarından istifade etmekte idi. Yalnız Sorkun, Hacıalanı ormanı Hıristiyan Araplardan Nadirliker'in kısmen Canderesi, Burutte Fransız Mork Kumpanyası adına hareket eden yine Arap Hıristiyan Seyid Seyid'in, Belededik şimendüfer kumpanyasının Posdağı ormanlarından biri de bir İngiliz kumpanyasının eline geçmiş idi. Bu civardaki Tahtacılar da mezkûr tüccarın harac-güzârı bulunurlardı.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

4. Nüfus Yapısı

Bu bölgede, Tahtacı ve Çepnilerin dışında farklı bir grup ve cemaatin yaşamadığı, bölgenin çok eski tarihlerden bu yana Türkler ve Türkmenlerin yaşadığı bölge olduğu belirtilmektedir. Konu ile ilgili İbn-i Bibi'nin verdiği bilgiye göre, 600 senelerinde Maraş dağlarından İçel dağlarına kadar olan bu bölgede, Avşar, Varsak, Salur, Eymür, Bayat, Bayındur Türkmenleri yani Oğuzlar, yazları ovada, kışları da

bu bölgede yaşarlarmış. Tahrir defterlerinde yer alan bilgilere göre ise, Bayat, Bayındur, Salur, Eymür boyları cemaat hâlinde otururlar, onuncu asırda bile muhtelif mezralarda ziraatla uğraşarak yazın da Toroslar'ın yüksek tepelerinde, eteklerinde hayvancılıkla uğraştıkları anlaşılmaktadır. Konu ile ilgili raporun ilgili kısmında şu ifadelere yer verilmektedir:

“Hâl-i hazırda da Tahtacıların kışlak ve yaylaklarında komşuları hâlis Türkmenlerden ibârettir. Esâsen de Tahtacılar bu geniş... Türkmen denizinin şurasına burasına serpilmiş adacıklar halinde dağılmış keresteci -fakat ziraata mütemayil- ırkan Türkmen fakat mezheben ayrı kümelerden başka bir şey değildir.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

Tahtacıların tahta ve kereste işiyle uğraşmalarından ötürü bu ismi aldıklarını belirten raporda, bu ismin, çiftçi, tacir, bedevi kelimeleri ile bir ilgisinin bulunmadığına ve mesleklerine uygun olarak verilen bir isim olduğuna dikkat çekilmektedir.

“Tahtacılar esâsen iki kısma münkasım olup bunlardan biri en kesretlisi Çaylak, diğeri ise Aydınli Tahtacı veya Üsküdarlı, kendi tabirlerince Usturgalı Tahtacı ünvanını alır. Fakat bu ikincilerin ismi de hayat-ı maziyelerinin herhangi bir devresinde ikamet ettikleri mahallere nazaran verilmiş olup asla etnik bir mahiyeti tazammun etmez. Şu kadar ki her iki cins Tahtacı da müttefikân Horasan'dan gelme bulduklarını ve Horasan ehli olduklarını ifade ediyorlar. Hangi Tahtacıya sordumsa “Horasan'dan gelmişiz atalardan böyle iştiriz” dedi. Nitekim Adana Vilayeti Türkmenlerine de aynı sual irâd edilse onlar da Horasan'dan geçip geldiklerini söylerler. Tarihlerimiz de Kayı hanlıların Horasan'da Mahan'dan hicret ettiklerini bize haber vermiyorlar mı? Zaten Horasan birçok zamanlar Türkmenlerin vatanı olmamış mıydı? Binaenaleyh Tahtacıların Horasan'dan Anadolu'ya geldikleri taayyün ediyor. Yoksa Anadolu'nun sekene-i kadîmesinden bulduklarını gösterir hiç bir delil yoktur. Yalnız Çaylakların ihtiyarları Horasan'dan Kербela'ya geldiklerini Kербela'dan Anadolu'ya göç ederken 36.000 hane olduklarını söylüyorlar. Bu cihet şâyân-ı tedkıktir ki ne olursa olsun Tahtacıların laakall dört beş asırdan beri Anadolu'da yaşamakta buldukları muhakkaktır.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

Tahtacıların en nemli ocaklardan biri da Yanyatır Ocağıdır. Daha sonra bu ocak, Enseli, Tokmak ve Çaylak olmak üzere üç gruba ayrılır. Çaylakların kullandığı kazayağı sembolü, Eseli oymağına aittir. Eseli Oymağı Adana'dan ayrıldıktan sonra Rumeli'ye geçmiş, daha sonra Rumeli'nden Üsküdar yoluyla tekrar bu bölgeye geri dönmüşlerdir. Bu yüzden Üsküdarlı olarak anılmaları bundandır. (Yörükân, 2002:155). Ege Bölgesi'nde Tahtacıların önemli oymaklarından birisi olan Çaylaklarla ilgili olarak Tarsus Livası defter-i mufassalında yer alan bilgiler, rapor yazarı tarafından şöyle aktarılmıştır:

Tablo 1: Çaylaklarla İlgili Olarak Tarsus Livası Defter-i Mufassalında Yer Alan Bilgiler

Cemaat-i Çaylak	an boy-ı Gökçelü, der mezra-i Bekir'de	Hane: 33	Mücerred: 7	Mecmû-ı rüsûm: 1191
"	der mezra -i Burçak der nezd-i Keşlek ?	Hane:45	Mücerred: 9	Mecmû-ı rüsûm: 1614
"	der mezra-ı Güllü Kızılbağ der nezd-i Keşlek	Hane: 39	Mücerred: 12	Mecmû-ı rüsûm: 1445

Bu bilgileri rapordaki değerlendirmelerden yola çıkarak şöyle özetleyebiliriz: Çaylakların 980 tarihlerinde eski Tarsus livasının Gökçelü kazasında, Keşlek ve Bekir'de (İkisi de Mersin köylerindedir) oturdukları anlaşılmaktadır. Tahtacıların bir kısmı Keşlek ve Güllü Kızılbağ yakınında ikâmet etmişler. Tarsus Livası defter-i mufassalında, yukarıda kayıtlı cemaatlerin yanında,

Cemaat-i Bıçkıcı	der mezra-i Kavak	Hane: 78	Mücerred: 68	Mecmû-ı rüsûm: 2731
"	der mezra -i ...	Hane: 3	Mücerred: 1	Mecmû-ı rüsûm: 10

kayıtlarına tesadüf edilmiştir. Bıçkıcı, Tahtacıların diğer bir unvanı olsa gerektir. Çünkü bu cemaatler bıçak yapımıyla uğraşmaktadırlar. Raporda, bu bilgilerin yanında, Tahtacıların vergilerini nasıl ödedikleri ve uygulamanın ne şekilde gerçekleşeceği de kaydedilmiştir. Bölgedeki Tahtacıların nüfus dağılımı da şöyledir:

Tablo 2: Bölgedeki Tahtacıların Nüfus Dağılımları

	Esâmi-i kura (köy isimleri)	İnas (kadınlar)	Zükur erkekler)		Esâmi-i kura (köy isimleri)	İnas (kadınlar)	Zükur (erkekler)
Çaylak	Dur Hasan dede	102	110	Üsküdarı	Sandal Tahtacısı	58	58
Üsküdarı	Kabaklar	189	188	Üsküdarı	Kuzucubelen	155	154
				Çaylak	Döğdüören Araplar Tahtacı kısmı muhtaliten	35	35
Üsküdarı	İdilli	240	239	Çaylak	Talakderesi	93	93
	Kale dahilinde Bekir Hacı karyesinde 20 hane kadar var	50	50	Üsküdarı	Belenkeşlek muhtalit	50	50
Üsküdarı	Sırkıntı	50	50	Çaylak	Kırgediği	120	120
				Üsküdarı	Çukurbağ Tahtacısı	27	25
				Üsküdarı	Kullu Tahtacısı	152	150
				Çaylak	Kel Tahtacı, Cengüz	49	48
				Üsküdarı	Pamukalanı	43	43

“Bu kayıtlar mahalli nüfus defterlerinden alınmıştır. Şu kadar ki, kat’iyet ifade etmez. Zira harpten evvel bazı köylerin nüfusu pek fazla artmıştı. Mesela: Kuzucubelen, İçil ve Aydın havalisinden gelen Tahtacılar ile hemen yüz haneye balığ olmuştur. Diğer Çaylak hal-i hazırda da köylerde nüfus azalmıştır. Birçokları göçmüştür, ölmüştür. Bazı menâkıta ise artmış çünkü seferberlik dolayısıyla Anadolu’dan nüfus akın etmiştir.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

5. Tahtacı Grupları

Tahtacıların önemli oymaklarından biri olan Çaylakların ve Üsküdarlıların inanç ve uygulamaları ile ilgili raporda detaylı değerlendirmeler yapıldığı görülmektedir. Tahtacıların Çaylaklar, Aydınlı, Melemenci yahut Üsküdarlı olarak ayrıldığı ve bunların birbirlerinden bazı konularda ayrıldıklarına dikkat çekilir. Sözgelimi Çay-

laklar, Muharrem'de 11. gün oruç tutup on ikinci gün aşure pişirirken, Üsküdarlılar ise on gün oruç tutup 11. gün aşure pişirmektedirler. Her iki grup da oruç esnasında et, yağ yemezler, su içmezler ve çalışmazlar. Oruçları tamamlanınca da mutlaka kurban keserler. Üsküdarlılar kurbanın erkek koyun olmasına dikkat ederken, Çaylaklar keçi de keserler.

Çaylaklar, cemlerinde on iki hizmeti uyguladıkları hâlde, Üsküdarlılar altısını yapmaktadırlar. Bu yüzden Üsküdarlılar, Çaylaklar tarafından hizmetleri eksik uyguladıkları için eleştirilmektedirler. Bunun yanında Üsküdarlılar, Çaylakların inanca sadakat ve irtibatlarının azaldığını dile getirirler.

Bu iki oymak birbirlerini her zaman tenkit ederler. Üsküdarlılar, Çaylakları asla sevmez ve bizim Abdalımız derler. Köyleri ayrıdır. Kız alıp vermezler. Bilhassa Aydınlılar Çaylaklarla ilgili şöyle bir menkıbe anlatırlar: Güya, Şâh-ı velâyet (Hz. Ali) herkese kısmet dağıtırken, Çaylaklarınki yan yatıyormuş. Hz. Ali Zülfikâr'ı Üsküdarlılara vermiş, ötekilere de çarığını vermiş. Çaylaklara Yanyatır denmesinin sebebi olarak bu menkıbe dayanak gösterilmektedir. Bununla birlikte her iki Tahtacının dedeleri ayrıdır.

6. Tahtacıların Türkiye Genelindeki Dağılımları

Raporun bu kısmında Tahtacıların Türkiye'de dağılımları hakkında şu değerlendirmeler yapılmıştır:

“Tahtacılar dokuzuncu ve onuncu yüzyıllarda, şu anda buldukları bölgelerde ikamet etmekle birlikte, Kale-i Sultaniye (Çanakkale), havalisinde ve Edremit'ten Aydın vilayetine oradan da Isparta, Antalya, İçel, livalarına badehu Adana vilayetinin Mersin ve Cebel-i Bereket (Osmaniye) sancaklarına ve Maraş'ın Binboğa yaylalarına kadar uzanan silsile vadilerinde otururlar. İzmir'de Narlıdere, Aydın'da Kızılçayır, Kavacık, Naldöğen, Nif, Menemen, Bayındır, Tire, Milas, Muğla, Ödemiş, Söke, Biga dâhilinde Kazdağı, keza Burdur, Isparta, Alaiye, Antalya, Fenike, Adana dâhilinde Tahtacı köylerine Yörüklerine tesadüf edilir.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

Raporda verilen bilgilere göre, söz konusu tarihte Çaylakların Osmanlı sınırları içindeki toplam nüfusu 17.000, Üsküdarlıların ise 1.000 hane olduğu ileri sürülmektedir. Şu hâlde hane başına sekiz nüfus kabul edilirse bütün Tahtacıların nüfusunun 150.000 olduğu söylenebilir.

Çaylaklar, atalarının Horasan'dan ve Irak'tan Gavurdağı (Amanus)'na geldiklerini, yaylamaya Binboğa'ya (Göksun üstündeki meşhur yayla), kışlamaya Cebelü'n-nur eteklerine indiklerini söylerler. Buradan Tarsus bölgesinde Gökçeli ve Ulaş beyleri arasında iskân sorunu yüzünden, Ulaş bölgesinde Hebilli civarında Bahçeli'de oturduklarını ifade ederler. En sonunda da Bulgar Dağı eteklerinde yayla-

dıklarını, yakın zamanlarda bu yaylayı da terk ederek Küzne üstündeki Ayuindiği'ni tercih ettiklerini söylemektedirler. Diğer Çaylaklar da ilk vatanlarının Anadolu'da Amonus (Gavurdağı) olduğu beyan edilmektedir.

Rapora göre, "Aydınlı Tahtacılar da kendilerinin Sultan Alaaddin soyundan geldiğini, Cavourdağı'nda "Gavurdağı" Evcı köyünden (Tahtacılar Evcı ismi de verilir) 634 senesinde (istiklâl-i Osmânî'ye olan münasebeti şayan-ı dikkattir) tamam 600 hane olarak ayrıldıklarını, orada (şimdi Kabaklar'da 80 hane vardır) ancak 10 hane kaldığını, Gülek Boğazı'ndan Anadolu içine dâhil olduklarını" rivayet ediyorlar.

Bu rivayetlerden sonra rapor hazırlayıcısı Tahtacıların Anadolu'ya gelişleriyle ilgili şu tarihi bilgileri aktarır:

"Tahtacılar, Horasan'dan gelmişler. Abbasiler devrindeki Selçukîler gibi Hemedan yoluyla ilk defa Irak'a hicret etmişler ve bundan sonra Fırat boyunu takip ederek yukarıya doğru çıkmışlar. Bir müddet Fırat ile Ceyhan arasında oturduktan sonra, Ceyhan vadisine geçmişler. Önemli bir kısmı, -Irak ve Suriye ile Anadolu'nun münâsebâtını temin eden- tarihî Gülek yolundan Anadolu'nun batı kısımlarına göç etmişlerdir." Bu fikri doğrulayan deliller ise şunlardır:

1. Bahsedilen göç yolu, bilinen tarihi süreç değişik kavimler tarafından da takip edilmiştir.
2. Aydın Tahtacılarının Gaziantep'in Nurdağı ilçesinde bulunan Hz. Ökkeşiye'nin türbesi ile İbrahim-i Sâni'nin türbeleri İslahiye yakınındadır. Çaylakların başlıca ziyaret yerlerinden Dur Hasan Dede Ceyhan vadisindedir.
3. Tahtacıların kıyafetleri, bazı inanç ve uygulamaları bu bölge halkıyla yakınlık gösterir.
4. Halep Türkmenleri (ki büyük bir kısmı bu havalide otururdu) Bayat boyuna tâbidir. Bunlar Ökkeş cemaatine tabi olup Aydınlı Tahtacılar ile ilgili olması muhtemeldir. (Bayat en eski Türkmen boylarındandır. Şam Bayatlılar, Şam Bayadı, Kızılbaşdır. Divân-ı Hamâyün mühime defâtirine nazaran bin senelerinde Bayat beyi Hüseyin Bey sancağı halkıyla Basra vilayetindeki Kurna muhafazasına memur oluyor. Kadîmen mevcut kabataslak bir haritada Irak'ta Bayat kalesi nazar-ı dikkati celb ediyor.)
5. Bütün bu bilgiler Tahtacıların Fırat vadisini izlediklerini ve buradan dağıldıklarını doğrulamaktadır.

Yukarıdaki açıklamaların devamında şu tespite yer verilmektedir:

Geliş yerleri ve Gökçelü, Tekelü gibi Türkmen boylarına tabi olmaları, tarihî geçmişleri, gelenek ve dilleri Tahtacıların kesinlikle Türk kavminden olduğunu göstermektedir. Tahtacıların Türk olmadıkları hakkında kimi İngiliz ansiklopedilerinde ve bazı Alman bilim adamlarınca ileri sürülen görüşler de böylece dayanaksız kalmaktadır.

7. İnanç ve Uygulamaları

İnanç ve uygulamalarının tarihî geçmişi ile ilgili değerlendirme yapılırken Tahtacıların eski Türk itikat ve âyinlerinden “Paganisme, Şamanizmden” bazı izler taşıdığı ileri sürülse de inançlarının asıl kaynağın Hacı Bektaş Velî olduğu ifade edilmektedir. Bütün Tahtacılar Hacı Bektaş Velî’yi kendilerine mürşit olarak kabul ederler.

Horasan’dan gelen Hacı Bektaş Velî, Anadolu’da Bektaşiliğin temel taşı atar. Yeniçerilere dua ettiği söylenmektedir. Henüz İslamiyeti ve Arap medeniyetini bütün teferruatıyla kabul etmemiş olan birçok Türkmen, Bektaşiliğe temayül ettiler. Tahtacıların nefeslerinde:

*“Ne gezersin gönül Hind’de Yemende
Hünkâr Hacı Bektaş Velî gibi er var
Sultan Karaca Ahmed bile yanında
Elest gününden nurum var”*

Kızılbaş ve Bektaşiler, İmam Cafer Buyruğu’na tabi olmalarından ötürü, kimi zaman Caferilikle ilgilendirilmektedir. Rapor yazarı da bu bağlamda olmak üzere Tahtacıları Caferî mezhebinden saymaktadır. Türkmen Kızılbaşların söyledikleri nefeslerin tamamına yakınında Hacı Bektaş Velî’nin ismi geçmekle birlikte, Tahtacılar arasında Balım Sultan’dan sonraki Bektaşî önderlerinin ismi pek geçmez. Balım Sultan’ın ölümünden sonra, Tahtacıların önemli bir kısmı Çelebi evlâdına tabi olurlar. Bu yolu tutanlar Kadıncık Ana efsanesine inanırlar. Genel olarak Çukurova Kızılbaşlarından bir kısmı, Bağlarbaşı bölgesi Cemal Efendi’nin koluna mensup olup onun Kadıncık Ana neslinden olduğuna inanırlar. Yeniçeriler ve diğer bir grup da genellikle Çelebi evladını tanırlar. Diğer kısım Bektaşiler ise, pirin manevi evladı olduğunu söylerler ki, bunlar da Nazeninlerdir. Şu hâlde Tahtacıların Balım Sultan’dan sonra pir evinden uzaklaştıkları anlaşılıyor.

Safevîler döneminde, Şia büyük bir etki alanı bulur. Sultan Haydar müritlerine kırmızı börtü giydirir. Oğlu Şah İsmail ise siyasi ve dinî maksatlarla Horasan ve Anadolu’ya misyonerler göndererek birçok Türkmeni etkiler. Osmanlı dönemi tarihçileri, I. Bayezid döneminde Kızılbaşlığın Anadolu’ya etki ettiğini, Sultan Selim’in Çaldıran muharebesiyle bu nüfuzun az çok durduğunu söylerler. Yavuz’la birlikte katiller, sürgünler yapılır. Kânûnî döneminde de bu etki devam eder. Hatta Adana Vilayeti’nde Kızılbaşlık, 930’dan sonra baş gösterir.

Tahtacılar da kendilerinin Kızılbaş olduğunu söylerler. Üsküdarlı Tahtacılar Şeyh Hafî’ye büyük bir önem verirler ve bu şeyhin buyruğunu tanırlar. Her iki Tahtacı taifesi de Caferî olduklarını ve binâenaleyh Cafer-i Sadık’ın buyruğunu tanıdıklarını beyan ederler. O hâlde Cafer-i Sadık buyruğu, Şeyh Safî’nin buyruğu olmak üzere iki buyruk vardır. Birinci buyruk Acem Kızılbaşlarıyla Çaylak Tahtacılarının, ikincisi ise Üsküdarlıların kitabıdır. Bir kimse günah işlerse buyruk indirilir, açılır, adak adanır. Çaylak ve Üsküdarlılar, bazı noktalarda ayrılırlarsa da her ikisinin müşterek olarak İmam Cafer’in buyruğuna tabidirler.

Son imam olan Mehdi'ye sâhib-i zaman adını verir ve son zamanda ortaya çıkacağına inanırlar. Tahtacılar, yeryüzünde daima Allah'ın tezâhürü bulunmasına iman ederler.

*Hakkı tuttuk kalp evimizi arıttık
Onunçün iblis girmez bizim kubbemize
Obam içinde ben mekânda bendim
Muhammed mirâcda ben bileydim
Nuh peygamber ile Tufandaydım*

Tahtacılar, zât-ı zül'celâlin Ali'de tecelli ettiğine, Ali'nin ağızıyla söylediğine, Ali'nin eliyle yaptığına itikat ederek ve Ali'ye birçok keramet isnat ederler. Ali'nin yarım yaşında ejderhaları öldürdüğüne, kara devi bağladığına ve çözdüğüne, Hayber Kalesi'nin kapısını da Ali'nin kırdığına inanmaktadırlar.

Hazret-i Muhammed ile Ali arasında da bir fark görmezler. Her ikisini elmanın iki parçası gibi telakki ederler.

Tahtacılar, Pençe-i Â-l-i abâya iman ederler. Sanki uzaktan beş şahıs görünür yakından bir zat. Bu beş zat: Allah, Muhammed, Ali, Hasan, Hüseyin, Fâtumâtü'z-Zehrâ. Aralarında “*Hü eyvallah bizim pençeye imanımız var.*” derler. O hâlde bir beş, beş de bir olur. Diğer Kızılbaşlar da böyle düşünürler.

Diğer yandan Tahtacılar, on iki imamdan başka on dört ma'sûm-ı pâkı da tanırırlar. On dört ma'sûmdan murâd Kerbelâ'da şehîd edilen ehl-i beytten on dört çocuktur.

On iki imam ve on dört ma'sûmdan başka Muhammed Hanefi, (Muhammed Hanife evlâd-ı Ali'den Muhammedü'l-ekberedeki validesi Hule binti el-Ayas bin Caferü'l-Hanife olduğu Muhammed Hanefi ismiyle şöhet bulmuştur.) hazretlerine de büyük hürmetleri var. Hatta Çaylaklar bunu bir kahraman telakki ederek cenk kitabını da kutsal kitap olarak addederler.

Tahtacıların inanç ve uygulamalarında iki önemli kurumdan söz edilir. Bunlardan biri dedeler diğeri de Yanyatırlardır. Yanyatırlar hakkında raporda şu tespitler aktarılır: “*Yanyatırların merkezi İzmir civarında Narlıdere bölgesidir. İnanca aykırı hareket edenlerin cezası ahrette kömür yemek, dünyada yan yatır bulsun. Şöyle ki: Yan yatırlar kabahat işleyenlerden nezir alır. Nezir bir kere doksan ve üç kere doksan kuruştur. Para yerine koyun, keçi, dana, sığır ve saire de verilir. Fakat ceza büyükse, mesela sır ifşa edilmişse veya günâh-ı kebâirden birini işlemişse yan yatır onu düşünün ilan eder. Artık onunla hiç kimse alış veriş edemez, ateş alıp veremez. Zavallı düşünün başın alır, ücra bir yerde çadır kurar oturur. Herhangi bir yerde tek bir Tahtacı çadırına tesâdüf edilirse o mutlaka düşkündür. Bunlardan bazıları Sünni köyler yakınında birkaç inziva halinde yaşarlar. Ne vakit ki yan yatırlar ağır bir nezir alarak affederlerse o zaman köyelerine geri dönerler.*”

Kurban kesecek bıçaklar mutlaka yan yatır tarafından okunacaktır. Yoksa o kurban makbûl olamaz. Harice karşı yan yatırlara bizim efendiler, bizim beyler derler.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

Cem, mutlaka dede tarafından yürütülür. Âyin vaktinde köyün erkek kadın cümle evlileri bir eve toplanır. “Bazen de erkeklerle kadınların bir parmaklıkla birbirlerinden ayrı ayrı oturulmuş. Âyinde dede Ali rolünü ifâ eder. Üzerinde pençe-i âl-i abâ yazılı çöğür (Çöğür on iki telli bir Türk çalgısıdır. Saz da derler. Kızılbaş Türklerin âyinde musikinin bir hisse-i mühimesi vardır) getirirler. Huzzâr hü eyvallah der. Çöğürücü çöğürünü çalar.

Sonra tahtadan yapma bir kılınç “Zülfikar” getirilir. Ortasından öpülür. Ya Allah ya Muhammed Ali derler. Hepsi ayağa kalkar. Çöğürücü de bir nefes okur. Nihayet mehlem ağacı (Mehlem ağacı bilimum Kızılbaşlarda bulunur ve âyinlerde en muhterem bir mevki alır. Bu ağaç Adana Vilayeti’nin Islahiye kazası dahilinde ve Amanos eteklerinde yetişir. Güzeldağ’da yetişir. Nohut çiçeği gibi çiçekleri olur. Tahtacıların rivayetlerine göre İbrahim Baba-ki ileride izah edeceğimiz- elindeki âsâya “sen de buruda bit, yevm-i kıyamete kadar herkes kessin götürsün” demiş. Şimdi de yalnız orada yetişirmiş. İtikadlarına göre ateşte yanmaz ve sanki Hazret-i Hüseyin’in hiçbir ağaç başını kaldıramamış da bu ağaç kaldırmış... Mehlem ağacı kesmek vazifesini İbrahim Baba yalnız Kabaklar köyünden Mehlemcilere vermiş. Yan yatırlar bile ücretini verirler ve bunlara müracaat ederler. Kesmeden evvel mutlaka bir kurban lazımdır. Türkler kadîmen de bazı ağaçların kudsîyetine itikad ederlerdi.) ortaya gelince üç defa gülbank çekilir, mukaddes ağaç duvara dayanır, herkes birer birer altından geçer. En son defa lokma gülbankı çekilir. Her evden birer kap yemek getirilir yenir.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

Musahiplik erkânı şöyle yerine getirilir: Dede, aynı senede evlenenleri musahip yapar. Şöyle ki: Bunları yere yatırır, şu sözleri söyler: “Örtük kapıyı açma, açık kapıyı örtme, dibi görünmedik kaptan su içme, her deliğe elini sokma, koğu koğulama, dil dinleme, elinle komadığın bir şeye dokunma, eline, diline, beline sahip ol.” Ve Allah Muhammed Ali diyerek de arkalarını üç defa vurulur ve Muhammed Ali aşkına üç dolu sunar. Hakkı bir bilip inkâr etmeyeceklerine, Yezid ile düşüp kalkmayacağına, Yezid’e sır vermeyeceğine yemin ettirir. Tahtacılar da bir kimsenin dört kadar musahibi olabilir.

Bu musahiplik merasimine ve sair âyinlere rehber adı verilir. Tahtacılar Çukurova’da altı rehberlik tanır. Bu rehberlikler yukarıda adı geçen altı ova Kızılbaş köylerinden ibarettir. Kendilerin de hususi rehberleri vardır. Üsküdarlı Tahtacıların tünel bölgesinde bir rehberleri olduğu gibi, Çaylakların da Sadık Efendileri Aydınlı Tahtacıların bir Belemelik’den uzaklaştırılmış o da Ayas’ta Tur Hasan Dede’de ikamet etmekte bulunmuştur.

Rehber, bir nevi babadır. Tahtacılar dede olarak adlandırılır. Hatta baban deden kim demek rehberin kim demektir. Bu irşad usulü, İsmaililerde ve bazı mühim farklarla Hüseyinilerde de mevcuttur. Rehber, Tahtacı ebeveyninden doğanları usulüne uygun olarak musahip yapar. Fakat hariçten bir ferdin mezheplerine girmesi ancak post sahibinin müsaadesine tabidir.

Tahtacıların muayyen bir ibadethaneleri yoktur. Bulunmaması da inkârcı bir cemaat olduklarına delil olamaz. Zira mabed bir kere kurban kesmeye yarar. Kurban ise her yerde, toprak ve çayır üstünde kesilebilir. Yeter ki usul-ü dairesinde kesilsin ve kemikleri toprağa gömülmüş olsun. Bununla birlikte cemler köyün uzun, geniş bir evinde yapılır.

Tahtacı köyleri civarında umumiyetle ziyaretler vardır. Orada bir eren bulunur. Anadolu Türklerinin önemli bir kısmı bu erenlere, yatır derler. Tahtacıların erenleri pek çoktur. Bu çokluğa bir delil olmak üzere şu nefesi yazalım:

*“Seksen bin Rumeli doksan bin Horasan eri
Yüz bin Şam evliyası yüz elli altı bin Bağdad halifesi
Elli bin gaib erenler”*

Bazıları yüz yirmi dört bin peygambere ait menakıbı bilmekle iftihar ederler. Tahtacılar ait başlıca erenler: Hacı Bektaş, Sultan Karaca Ahmet, Balım Sultan, Afyon ve Bolkar Bozoğlan, (Bolkar Bozoğlan Tarsus’un şimalindeki –Bolkar dağı denilen- Toros kısmında ve 800 metre kadar irtifa’ında bir ziyarettir.) Ashabu’l-kehf, Battal Gazi, Habib Neccar, İbrahim Baba, Abdal Musa’dır. Bu arada Hazret-i Ökkeşiye’yi de zikir etmek gerekir. Antep, Maraş, Islahiye, Osmaniye, Bahçe ahalisi umumen Ökkeşiye’yi ziyaret ederler. Karı koca kurban alır, keserler. Civarında hususi barakalar vardır. Evladı olmayanlar gelip orada aile hayatı yaşar, çocuğu olursa ismi Ökkeş olur. Bu civar erkeklerinin yüzde 90’ının ismi Ökkeş’tir. Ökkeş Ebu Ubeyde devrinde bu havaliye gelen ashabdandır. Tahtacıların Ökkeş’e büyük bir itikadları vardır. Hatta şöyle rivayet ederler: Beytimi ziyarete gelmezden evvel Ashab-ı kehf ile Ökkeş’i ziyaret ediniz. Bunun için Tahtacılar hacca gidecek yerde buraya gelirler

Tahtacılar açısından Abdal Musa, nazarlarında pek kutsal bir yere sahiptir. Orhan devrinde yaşayan bu azizi bugün Caferiler, Bektaşiler, Kızılbaşlar pek yüksek tanır. Kendisine devletlü derler. Kızıl Veli, Ağuichen vesaire ve her iki Tahtacı tairesi tarafından hürmet görür. Lakin Çaylak Hacı Bektaş’a Aydınlı kadar sadık görünmezler. İbrahim-i saniyi pek de tanımazlar. Bunların en büyük aziz ereni Misis’e dört saat mesafede Cebel-i nur eteğinde Tur Hasan Dede’dır. Türbesini İzmir’den gelen Abidin Efendi 288 tarihinde külliyyetli bir masraf yaparak inşa etmiştir. Anadolu’nun her tarafından Çaylak, Tur Hasan Dede’nin ziyaretine koşarlar.

8. Tahtacıların Uğraş Alanları

Tahtacıların uğraş alanları ve bu uğraşlarını gerçekleştirme gerekçeleri ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Raporda dikkat çekilen en önemli husus, Adana vilayetinde tahtacılığı yalnız Tahtacıların yapmadığı, Tahtacı olmayanların da bu işle iştigal ettikleridir. Ancak, onların Tahtacı değildir. Tahtacılar, bunun dışında taşımacılık ve çiftçilikle de uğraşmaktadırlar. Raporda verilen bilgiye göre, Tahtacılar arasında -dönem itibarıyla- okuma yazma bilenlerin çok az olduğu, hatta bunların büyük bir kısmının herhangi bir okulu bitirmedikleri ifade edilmiştir. “Yalnız bazı köylerde üç dört çocuğu mektebe vermişler sonra onlar da askere gitmişler ve belki de ölmüşler. Şimdi dillerinde okuduk da ne oldu askere aldılar sözü de veran ediyor.” (DH. EUM, 2. Şb,67/54) Tahtacılar okula ve okumaya karşı ilgisiz kalmalarının birçok nedeninden söz ederler. Önceleri bir nahiye müdürünün şöyle dediği aktarılmıştır: “keyfimize her mektep açarım sonra başınıza geleceklere karışmam diyerek epey paraların almış ve nihayet de mektebi yaptırmıştır.” Cahil kalmalarına yegâne sebep Yanyatırların ve dedelerin mektepler aleyhinde yapmış oldukları propagandalardır. Tahtacılar, dedelerin kendilerinin cahil bırakılması için oluşturdukları kara propagandanın farkında olup cahil bırakanlara karşı bir nefret duyuyorlar. Tahtacıların bazı grupları arasında farklı milletlere mensup olanlardan da söz edilir. Bunlar içerisinde özellikle İranlı olarak bilinen kimselerin, aslında İranla bir alakalarının olmadığına dikkat çekilir.

“İçlerinde Acemler denilen ve İran tabiyetinde bulunan Tahtacılar ayrıca dikkat çekicidir. Bunlar otuz hane olup bir vadide toplanmışlardır. Yalnız aralarında Kabirgediklilerden birkaç hane bulunmaktadır. Yerlerini yurtlarını sordum: Biz yö-rüğüz yerimiz yok dediler. Şu kadar ki en ziyade Konya vilayetinde Isparta toprağın-da Sandıklı ve Eğirdir havalisinde yaşarlarmış. Sandıklı’ya tâbi laakall 200 kara çadır kendilerinden imiş. İleri geleni aynı zamanda köylü olanı Sandıklı’da Akkoyunlu Battal Kâhyadır. (Akkoyunlu isminden de bunların Türkmen boylarından Akkoyunlu aşiretine mensup oldukları anlaşılıyor)” (DH. EUM, 2. Şb,67/54)

Bu bilgilerden anlaşıldığına göre, İranlı olarak kabul edilenlerin aslında Çaylaklara daha yakın olup Adana’da Çaylak köylerinde yaşadıkları anlaşılmaktadır. Konu ile ilgili rapor hazırlayıcısı şu tespiti bize aktarmaktadır: “Pek yakınlarında iki kadına tesadüf etmiştim. Kendilerine Acem misiniz dedim. Acem macem tanımak dediler. Çaylak mısınız dedim. Melemenciyik (Aydınli Tahtacı) köylüğünden diye cevap verdiler. Tedkik ettim: Acem tabiyetine karşı bizimkilerde hiçbir temayül yok. Hatta bunu (Acem misiniz) tabirini hakaret telakki ediyorlar.”

8. Sonuç ve Değerlendirme

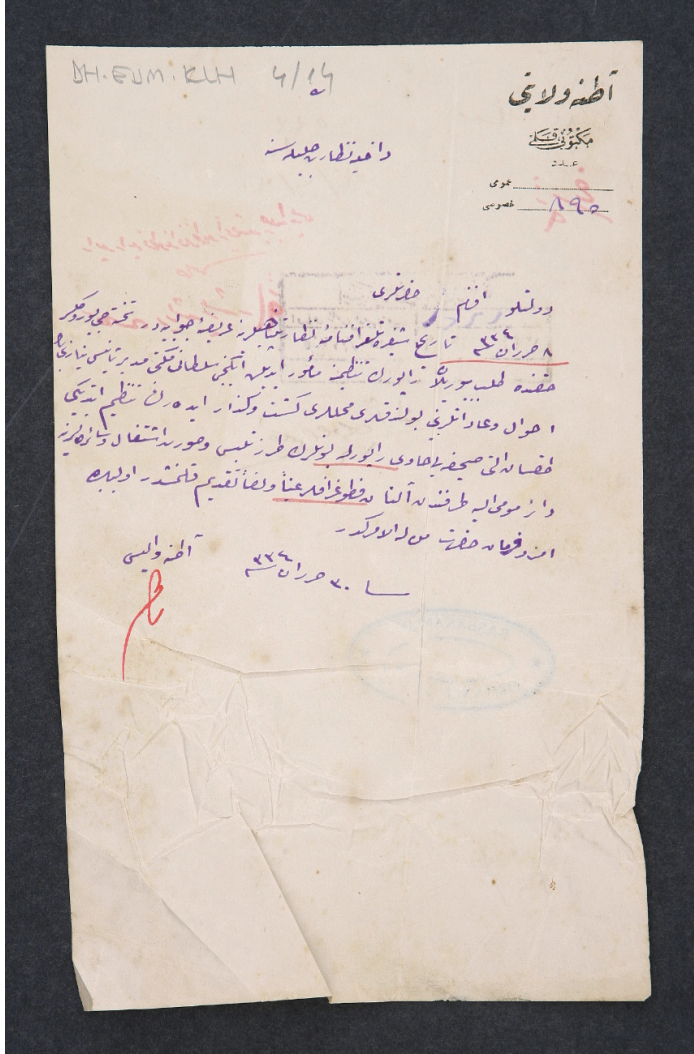
Raporu hazırlayan kimsenin iyi bir gözlem yapmakla birlikte, Tahtacıların inanç ve uygulamaları ile ilgili yeterli birikime sahip olmaması yüzünden, bazı yanlış değerlendirmeler yaptığı görülmektedir. Özellikle Tahtacı Türkmenlerinin içinde buldukları sosyal şartlar ve bu şartlara bağlı olarak yaşam alanları ile inanç arasındaki paralelliğin yeterince kurulamadığı anlaşılmaktadır. Bütün bunlara rağmen, en azından dönem itibarıyla yöneticilerin kendi bölgelerinde var olan inanç grupları ile ilgili derinlemesine bir inceleme yapmış olması oldukça önemlidir. Raporun tamamı incelenince olursa, dönemin coğrafi yerleşim özelliği, bitki örtüsü ve buna bağlı olarak yaşam alanları hakkında önemli bilgilere de ulaşılabileceği aşikârdır. Sonuç olarak, 1918 yılında Adana bölgesinde yaşayan Tahtacıların yerleşim alanları ve bu yerleşim alanları içerisindeki demografik yapıları ve inanç uygulamaları ile birtakım problemler hakkında rapor aracılığı ile önemli bilgiler elde edilmiştir. Genellikle Ağaççerleri olarak kabul edilen ve bu şekilde yaygın bir tanımlamaya tabi olan Tahtacı Türkmenlerinin yerleşim yerleri ve inançlarının sorgulandığı bu raporun günümüzde benzer çalışmalar açısından önemli ve dikkat çekicidir.

Kaynakça

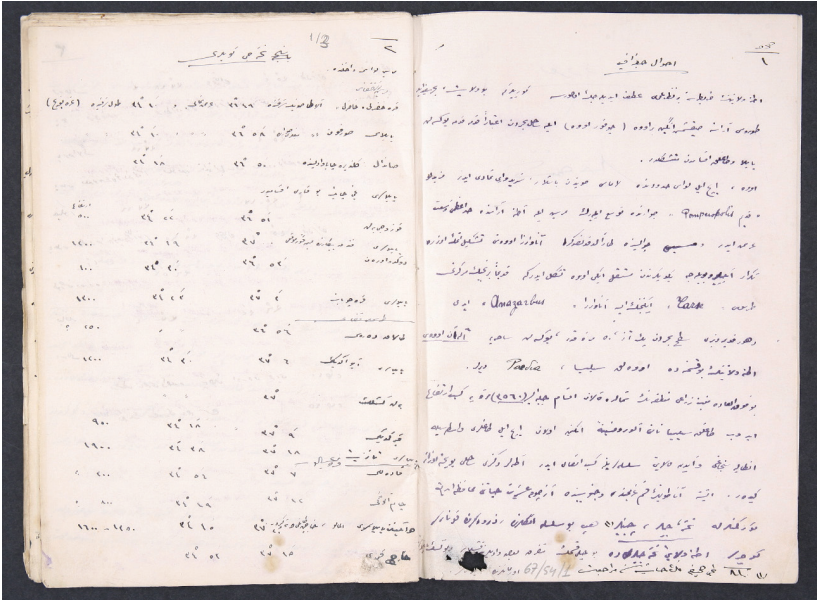
- ASAN, Veli (1998): “Tahtacılar da Eğlence Semahı”, *Cem Dergisi*, C.30, S.77, İstanbul.
- BİLGİLİ, Ali Sinan. (2000): “Tarsus Türkmenleri (Varsaklar)”, Anadolu’da ve Rumeli’de Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu, Kültür Bakanlığı-YÖRTÜRK Vakfı, Tarsus
- BİLGİLİ, Ali Sinan. (2001): Osmanlı Döneminde Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri
- BOZKURT, Fuat (1995): *Semahlar*, İstanbul, Cem Yayınevi.
- ÇIBLAK, Nilgün (2005): *Mersin Tahtacıları*, Halk Bilimi Araştırmaları, Ankara, Ürün Yayınları.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2000): *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Yayınevi.
- ER, Piri (1998): *Geleneksel Anadolu Aleviliği*, Ankara, Evrak Yayınları.
- SALCI, Vâhit Lütüfî (1941): *Gizli Türk Dinî Oyunları*, İstanbul, Numune Matbaası.
- SELÇUK, Ali. (2004): *Tahtacılar*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi
- SÜMER, Faruk (1962): *Ağaç-Eriler*, Türk Tarih Kurumu Belleten, Türk Tarih Kurumu Basımevi, C.26, Sayı: 101-104, Ankara.
- YAMAN, Ali (2004): *Alevilikte Dedelik ve Ocaklar*, İstanbul, Karacaahmet Sultan Derneği Yayınları.
- YÖRÜKAN, Yusuf Z. (2002): *Anadolu’da Aleviler ve Tahtacılar*, Eklerle Yay. Haz. Turhan Yörükân, Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara.

Ekler

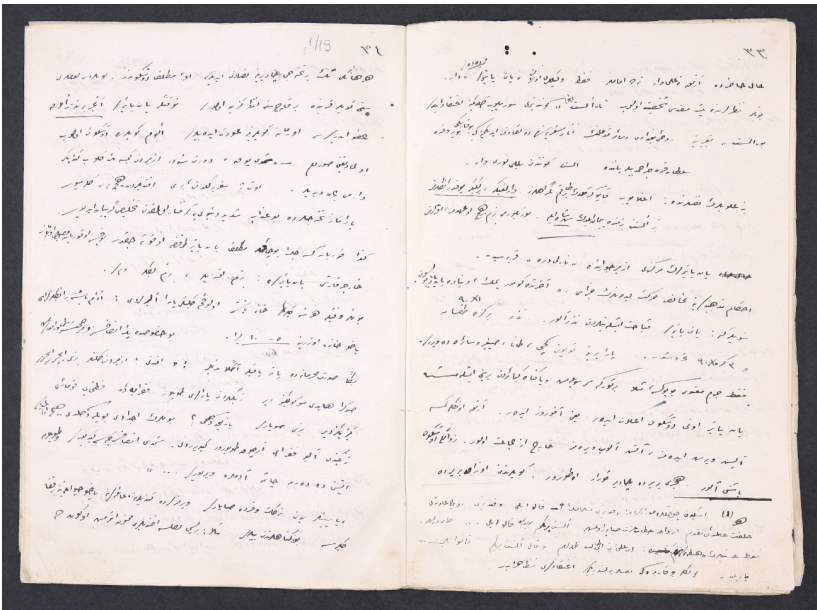
Rapordan Çeşitli Sayfalar

Örnek Sayfa 1

Örnek Sayfa 2

Örnek Sayfa 3